

УДК 351.82

Бондаренко О.В. ¹

Рябінін А.І. ²

¹ д-р філос. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Е-310м НУ «Запорізька політехніка»

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ФІЛОСОФІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СВІТУ

Сьогодні людство переживає кризу планетарного масштабу, яка зачіплює граничні стани, що визначають саме існування людства. Такі кризи були і раніше, наприклад, приблизно 10-12 тис. років тому, перед епохою неолітичної революції, й проблема стояла дуже гостро: бути чи не бути людині у складі біосфери. Тоді порятунок людству забезпечив винахід землеробства, але зараз ситуація набагато серйозніша, й нинішня криза може

привести до зникнення людства разом з біосферою, а можливо і до руйнування інших земних оболонок і, перш за все, атмосфери. Людство знаходиться перед вибором: або подальший незбалансований розвиток і загибель у перспективі, або перехід на квазірівноважний шлях подальшого співіснування з природою, у системі координат, створюваній самою природою. Завершення нинішньої цивілізаційної кризи відбудеться, на думку низки дослідників, не раніше 2030-2050 рр. До цього часу має бути встановлена популяційна рівновага людства, сформуватися нова геополітична структура, вирішено чимало енергетичних, екологічних та інформаційних проблем.

Глобалізація – надто часто вживаний термін, якому надаються різні значення. Будемо виходити із тлумачення глобалізації як глобалізації фінансових ринків і зростання домінуючого впливу на національні економіки глобальних фінансових ринків і транснаціональних корпорацій. Характерною особливістю глобалізованих фінансових ринків є те, що вони забезпечують можливість вільного руху фінансового капіталу. Оскільки капітал є одним з необхідних інгредієнтів виробництва, кожна країна повинна конкурувати з іншими країнами за його залучення; це позбавляє її можливості обкладати капітал податками і регулювати його. Під тиском глобалізації окремі країни повинні зменшувати роль держави в економіці для підвищення своєї конкурентоспроможності.

Глобалізація принесла величезні блага. Державне втручання в економіку ніколи не було особливо ефективним; крім того, держава схильне зловживати своєю владою. Глобалізація відкрила людям нові можливості для новаторства і підприємництва й прискорила глобальне економічне зростання. Але у глобалізації є і негативні аспекти. По-перше, вона схильна до криз; по-друге, вона посилює нерівність між багатими і бідними як всередині країн, так і між ними; по-третє, вона викликає неправильний розподіл ресурсів між приватними і державними інтересами. Головною причиною бідності та злиднів в усьому світі є неефективне державне управління.

Зрозуміло, на глобалізацію не можна звалювати провину за неефективне державне управління. Якщо вже на те пішло, глобалізація змусила окремі країни підвищити ефективність державного управління або, принаймні, обмежити роль держави в економіці. Але глобалізація зробила світ більш взаємозалежним, і неефективне державне управління є перешкодою на шляху до правильно функціонуючого глобального суспільства.

Глобальні фінансові ринки виникли порівняно недавно. Їх розвиток сходить до нафтової кризи початку 1970-х рр. і до винаходу євродоларів. У 1980-х рр., коли при владі у США і Великій Британії були Р. Рейган і М. Тетчер, темпи розвитку глобальних фінансових ринків прискорилися, а після розпаду радянської імперії в 1989 р. вони придбали воістину

глобальний характер. Це не перший випадок, коли міжнародні фінансові ринки відіграють подібну домінуючу роль. Аналогічні процеси глобальних інвестицій відбувалися у 20-і рр. XX ст.; тоді вони погано закінчилися у 1930-х рр. З тих пір людство багато чому навчилося, немає ніякої потреби завертати процес лібералізації руху капіталу назад. З урахуванням переваг глобалізації краще було б виправити чотири вище названих вади глобалізації.

Щоправда зробити це буде нелегко. Будуть потрібні політичні рішення. Не всі держави є демократичними, навіть демократичні держави більше переймаються інтересами своїх, ніж проблемами світу у цілому. Шляхом поліпшення ситуації є зважена співпраця та добровільне дотримання суверенними державами міжнародних норм.

Суверенітет держав піднімає ще одну проблему, яка за своєю важливістю перевершує всі чотири інших, – збереження миру. У той час як ринки стали глобальними, уряди країн залишилися національними. Конфлікти між урядами можуть призвести до війни, а війна може знищити не тільки глобальні ринки, але і всю цивілізацію. Вся історія людства – це історія воєн, й було б утопією очікувати, що у майбутньому війни припиняться. Адже економічний і технічний прогрес підвищив не тільки творчий потенціал, а й руйнівний потенціал, і сьогоднішні війни можуть бути як ніколи раніше руйнівними.